

ROBERT D. ATTENBOROUGH & MICHAEL P. ALPERS (eds.): *Human Biology in Papua New Guinea. The Small Cosmos.* Oxford Science Publications. Oxford: Clarendon Press 1992. 427 sider. ISBN 0198575149, hardback, £60.00.

Der er andre end antropologer, der har fundet ud af, at verden hænger sammen. Og denne bog skrevet for humanbiologer nøjes ikke med at gentage den indlysende sandhed om altings sammenhæng endnu en gang. Bogen demonstrerer på eksemplarisk vis, at de biologiske processer i mennesket ikke lader sig forklare uden inddragelsen af en mængde ikke-biologiske faktorer. Elimineringen af de faglige snæversyn har kunnet gennemføres meget konsekvent, fordi bogen er blevet til som et teamwork af videnskabsfolk fra forskellige fag, der alle har haft tilknytning til de samme forskningsinstitutioner i Australien og Papua Ny Guinea.

Bogen består af 22 artikler, der giver en oversigt over forskningen inden for hvert sit emne. Omtrent en tredjedel er skrevet af folk fra ikke-medicinske og -biologiske fag. Der er afsnit om geografi og historie, migrationsmønstre og andre demografiske forhold, socialantropologi, arkæologi, sprog og identitet. Hvert emne er beskrevet af specialister på hvert sit felt i et sprog, der henvender sig til ikke-fagfæller. Disse afsnit er alle placeret først i bogen, så man i kraft af selve dens opbygning tvinges til at se på de generelle sammenhænge før de mere biologisk orienterede undersøgelser.

Bogen rummer desuden kapitler om udforskningen af fertilitet og biologisk reproduktion, genetik, ernæring og fysiologisk tilpasning. Der bliver gjort op med en fremherskende tendens til biologisk etnocentrisme fra vestlige forskere og vist, at biologiske fakta må forstås i lokalt perspektiv. For eksempel er nedsættelse af fertiliteten ved hjælp af langvarig amning hyppigt blevet fremhævet som en vej til at begrænse befolkningstilvæksten og samtidig skåne kvinderne for mange børnefødsler. Analyser af ammende kvinder hos ganj-folket i Papua Ny Guinea viser imidlertid, at den langvarige amning har en decideret helbredsskadelig virkning på kvinderne, hvilket ikke er tilfældet for vestlige kvinder. Årsagen er, at ganj-kvindernes ernæringstilstand er dårligere og deres arbejdsbyrde større end vestlige kvinders. I kombina-

tion med disse faktorer medfører langvarig amning en alvorlig nedgang i kvindernes generelle helbredstilstand.

De mest udbredte eller lokalkarakteristiske sygdomme, såsom malaria, luftvejs sygdomme, *pigbel* (forgiftning i forbindelse med indtagelse af svinekød), *kuru*, mfl. behandles i hver sit separate kapitel, og det har overrasket mig at se, hvor omfangsrig den medicinske forskning i landet egentlig er. Til gengæld vidner bogens afsluttende kapitel om, at kun meget lidt medicinsk antropologisk forskning er blevet foretaget i Papua Ny Guinea, hvilket må forbavse, når man tænker på, hvor stor en plads landet optager i den antropologiske forskning i øvrigt.

En del af de refererede forskningsresultater stammer fra projekter, der fra start har været multidisciplinære. Et eksempel på dette er udforskningen af den dødelige hjerne- og nervesygdom *kuru*, der kun kendes fra forefolket i Papua Ny Guineas højland (Kap. 16). Sygdommen, der lokalt er blevet tilskrevet trolddom, overføres ved sørgeritualer, der omfatter endo-kannibalisme (fortæring af afdøde slægtninge). Overførselsmønstret og sygdommens udvikling blev fastslået ved samkøring af forskning fra både epidemiologer, patologer, virologer og socialantropologer.

Bogen viser, hvordan de forskellige fagtraditioner kan støtte hinanden uden at give afkald på deres fags særegne metoder og interessefelter – tværtimod er det fagenes forskellighed, der gør, at de supplerer hinanden og giver sammenhæng. Den tværfaglige tilgang er særlig vigtig i et land som Papua Ny Guinea, hvor forskning af enhver art maksimalt har været foretaget i ca. 100 år og været meget fragmentarisk. Genetiske studier (kap. 8 og 9) af befolkningsgrupperne er i dette perspektiv en form for historieskrivning i et land uden egne skriftlige historiske kilder. De genetiske resultater samkøres med lingvistiske forhold (Kap. 6 og 8) og giver yderligere dybde til forståelsen af samfundene, som de ser ud i dag.

Hvad kan man som antropolog bruge en bog om humanbiologi til? Den er indlysende nok meget anvendelig for medicinske antropologer, og ikke kun for dem, der arbejder i melanesiske samfund. For os andre, der ikke er bekendt med de mange medicinske termer, som de biologisk orienterede kapitler indeholder, har bogen dog også mange kvaliteter.

Papua Ny Guinea er et land med store for-

skelle, hvad angår klima, økologi, sprog, samfundstruktur, kultur, økonomi, uddannelse og befolkningsgruppernes helbredstilstand. Enhver melanesiensforsker ved, at litteraturen fra regionen ikke ligefrem vrimler med gode oversigtsartikler over forskellige slags forskning, og her får man dem serveret i én og samme bog – ovenikøbet med en omfattende litteraturliste til hvert emne, der gør videre studier inden for et enkelt felt betydeligt lettere. Samlingen af emnerne i en enkelt bog gør det lettere at overskue sammenhængene mellem dem.

På et mere generelt plan er humanbiologiske resultater af indlysende anvendelighed for antropologien, idet de materielle og somatiske forhold udgør fundamentale livsbetingelser for de folk, vi studerer. Der er inden for antropologien en tendens til at koncentrere sig om kosmologisk-ideologiske forhold uden tilstrækkelig hensyntagen til mere materielle og somatiske betingelser – dette til trods for, at de færreste af os vel for vort eget vedkommende ville benægte, at helbred og ernæring udgør nogle af hverdagens mere betydningsfulde sider. Vi kan i denne forbindelse desuden lære noget af humanbiologerne om den frugtbare anvendelse af kvantificerbare data som baggrund for analysen af mere „bløde“ data.

Humanbiologerne (i hvert fald denne bogs forfattere) har allerede lært en hel del om kvalitative data. Selvom bogen rummer mange grafer og tabeller, er den ikke tænkt som en opslagsbog, hvor man lynhurtigt kan hente statistiske og andre faktuelle oplysninger. Bogens emner er beskrevet ud fra udvalgte cases og den kvalitative beskrivelse anvendes overalt frem for det totaliserede overblik. Dette betyder ikke, at humanbiologerne har overtaget det antropologiske perspektiv. Det antropologiske bidrag til humanbiologien er, som det også fremhæves i artiklen om socialantropologi (kap. 5), vores modeller til forklaring af den symbolske organisering af menneskelivet og dets biomedicinske karakteristika – både som generelt fænomen og i de specifikke lokale sammenhænge.

Bente Wolff
Institut for Antropologi
Københavns Universitet

VIGDIS BROCH-DUE, INGRID RUDIE & TONE BLEIE (eds.): *Carved Flesh/Cast Selves: Gendered Symbols and Social Practices. Cross-Cultural Perspectives on Women 8.* Oxford & Providence: Berg Publishers 1993. 297 sider. ISBN 0-85496-725-7 hardback, pris £39.95. ISBN 0-85496-868-7 paperback, pris £14.95.

Med udgivelsen af dette bind præsenteres for første gang en mere samlet fremstilling af skandinavisk tværkulturel kønsforskning på engelsk. *Carved Flesh/Cast Selves* er udkommet i serien *Cross-Cultural Perspectives on Women*, hvis hovedredaktører er Shirley Ardenner og Jackie Waldren fra Centre for Cross-Cultural Research on Women, University of Oxford. Antologien, som består af 12 egentlige artikler, et for- og efterord samt en introduktion til artiklerne, udspringer af konferencen *Gender: Symbols and Social Practices*, der blev afholdt i Bergen i 1988. Bortset fra de to britiske antropologer Marilyn Strathern og Henrietta Moore, der begge var specielt inviteret til konferencen og også optræder med henholdsvis en mindre artikel og et meget kort efterord, er bidragerne norske antropologer, 11 kvinder og 1 mand. Bogen repræsenterer dermed et bredt udsnit af den aktuelle tænkning inden for norsk kønsantropologi.

Efter et superkort forord om bogens tilblivelse fortsætter to af de tre redaktører, Broch-Due og Rudie, med en 39 sider lang introduktion, der samtidig er en diskussion af teoretiske ideer og positioner i kønsantropologien i almindelighed og i den norske i særdeleshed. Stratherns tænkning, som den kommer til udtryk i hendes mange arbejder, fremhæves som en væsentlig fælles inspirationskilde, hvilket har gjort det naturligt at placere hendes bidrag først i antologien. Strathern lægger her på basis af melanesisk materiale ud med en ny forståelse af overgangsriter, som kort går ud på, at de ikke som almindeligvis antaget skaber fuldt sociale personer af hidtil socialt ufærdige personer, men i stedet skaber ukomplette enkeltkønnede og dermed også giftmodne kvinder og mænd af hidtil komplette, tvekønnede personer. Strathern giver som altid læseren noget at tænke over og tænke med. Er man på tur med hende, kan intet tages for givet. Antologiens noget kryptiske titel afspejler en fælles interesse for den kropsliggjorte kultur og skabelsen af det kønnede selv i den sociale praksis, dvs. hvordan kulturen og kønnet ind-